

Framhald av sidu 7

promis, der tilgodeser færøske ønsker eller krav.

I sådanne tilfælde må det være helt legitimt — ja, en forpligtelse — for et færøsk folketingsmedlem igennem information at forsøge at påvirke sine danske kollegaer således, at regeringen lettere vil kunne imødekomme, hvad lagtinget og landsstyret anser for berettigede og rimelige krav.

I udøvelsen af denne virksomhed kræves der en vis sund vurderings-evne og fingerspidsfornemmelse, såfremt man ikke utidigt skal gribe ind eller påvirke et forhandlingsforløb, som regeringen og landsstyret er enige om at gennemføre inden sagen rejses i Folketinget og Lagtinget.

Til belysning af berettigelsen af denne virksomhed vil jeg tillade mig at nævne nogle sager, hvor vi fra færøsk side anser en modning i Folketinget for hensigtsmæssig, således at vi kan nå frem til løsninger, der ikke varigt skader rigsheden eller enigheden mellem rigets dele.

Så langt den væsentligste sag af denne karakter er spørgsmålet om forvaltningen af den færøske undergrund.

Der har siden 1975 været ført en række forhandlinger mellem regeringen og landsstyret herom, uden at der har kunnet opnås enighed, og jeg ved, at landsstyret er indstillet på endnu en tid at fortsætte i dette regi. Men da det er min formodning, at regeringen føler sig bundet af — eller mener — at et flertal i Folketinget ikke kan acceptere, at sagsområdet «Færøernes undergrund» overføres til særanliggende, vil jeg tillade mig at præsentere de færøske synspunkter uden dog at fremsætte forslag i sagen, der som nævnt ligger til fortsat forhandling med regeringen.

Sagsområdet «Råstoffer i Undergrunden» er opført på Hjemmestyrelovens liste B over områder, der efter nærmere forhandling kan overføres til særanliggende.

De fleste af områderne på denne liste er overført uden problemer, og det er uomtvisteligt, at var spørgsmålet taget til forhandling på et hvilket som helst tidspunkt før 1972/73, var området i dag særanliggende uden betingelser af nogen art.

Men efter den første oliekrise, og efter at man fik vedtaget en grønlandsk råstofordning, har det været umuligt at få indfriet det løfte og den intention, der ligger i Hjemmestyreloven om, at området efter forhandling skal overføres.

En tid lang fastholdt skiftende regeringer, at det var uforeneligt med rigsfællesskabet at dele — eller overføre — forvaltningskompetencen på dette område, men her mener vi fra færøsk side at have ført bevis for, at der ikke foreligger juridiske hindringer for at opfylde lagtingets vedtagelse i sagen.

Denne vedtagelse er nemlig udformet sådan, at den ikke anfægter højhedsretten, men kun henlægger den endelige forvaltningskompetence til Færøerne.

Regeringen har i stedet tilbudt en «Råstofordning» af samme tilsnit

som den grønlandske, dette er uacceptabelt for den færøske part, der har en vital interesse i at kunne afgøre, hvad der skal ske på området, hvornår det skal ske, og hvor og i hvilket omfang. Ikke mindst vil vi kunne sige nej til en udvikling, der måtte formodes at vælte det færøske fiskerisamfund omkuld.

Vi mener, at regeringen er i klar modstrid med Hjemmestyreloven, når den nægter at forhandle ud fra et kommissorium, der også indeholder muligheden for at overføre området til særanliggende.

Fra færøsk side har vi tilbudt at forhandle begge dele sideløbende i et blandet dansk/færøsk udvalg. D.v.s. finde frem til hvilken praktisk råstof forvaltning, der kan vedtages samtidig med at sagsområdet gøres til særanliggende, men har som nævnt fået afslag herpå.

Det er mit håb, at et færøsk socialdemokratisk folketingsmedlem i sit daglige virke her, kan medvirke til at overbevise folketingsflertallet om, at det sagtens er muligt at nå frem til en aftale, der både gør området til særanliggende og samtidig sikrer alle berettigede rigshedsinteresser, det være sig hensynet til forsyningssikkerhed vedr. energi, muligheder for at fremme investeringer og få afkast af sådanne, muligvis for dansk beskæftigelse og at sikre, at rettigheder ikke delegeres andre landes borgere på bekostning af rigshorgeres vitale behov etc.

Det drejer sig nu om at få tilvejebragt den nødvendige politiske vilje til at gennemføre en forhandling, der ikke på forhånd udelukker muligheder, og specielt ikke Det færøske Lagtings vedtagelse.

Så stærkt som muligt vil jeg understrege, at en rimelig løsning i denne sag er af livsvigtig betydning for rigsfællesskabet og for dets muligheder for at håndhæve overhøjheden over en vidtstrakt havbund på den færøske kontinental-sokkel og eventuelle forlængelser heraf.

I 1946 brød forhandlingerne om en ny styrelsesordning sammen, og regeringen tog ikke nye initiativer. Det gjorde derimod et bredt sammensat folketingsudvalg og nåede i 1947 og 1948 sammen med den færøske forhandlingsdelegation frem til enighed om Hjemmestyreloven af 1948.

Det ville på nuværende tidspunkt være forkert at anbefale en gen-

tagelse af historien, idet en sådan sandsynligvis ikke kunne nå frem til et frugtbart resultat, da baggrunden i dag er en helt anden. Men samtidig må man gøre opmærksom på, at en løsning, der henlægger spørgsmålet om den færøske undergrund under energiminister, er uacceptabel for Færøerne.

Da jeg af natur er optimistisk anlagt, vil jeg tro på, at ånden fra bloktilskudsforhandlingerne vil udstrække sig til undergrundsforhandlingerne også, således at vi her får en løsning, der falder i tråd med den reform, vi gennemførte på tilskudsområdet.

Med megen interesse noterede jeg mig hr. statsministerens bebudelse af betydelige miljøpolitiske initiativer. Det er en lovgivning, vi vil følge med megen interesse, og kan vi medvirke til, at disse initiativer kan påvirke — formidske — de store industristaters luft-, land- og havforurening, gør vi det med glæde.

Endnu har vi et rent havmiljø umiddelbart omkring Færøerne, men i en del vandrende fiskearter og havpattedyr konstateres allerede påvirkninger, og som naboer til en forurenat Nordø er vi ængstelige for den fremtidige udvikling.

Vi vil se spændt frem til den bebudede danske indsats i EF vedrørende strengere miljøregler, og konkretiserer vores ønsker specielt om muligheden for, at EF skrotter alle tanker om opførelse af et raffineringsskud for atombrændsel i Dounray i Skotland.

Alle danske, der har følt ængstelse ved tilstedeværelsen af atomkraftværker i Danmarks nabo-lande, vil forstå den færøske frygt for konsekvenserne af gennemførelse af Dounray-planerne, hvor problematikken omfatter transport og opbevaring af det langt farligere plutoniumbrændstof, bearbejdelse af dette og deponering af det endelige affald fra raffineringen.

De påvirkninger, man allerede kender fra Sellafield anlægget, gør, at man virkelig er skræmt af perspektivet i et flere gange større anlæg i Færøernes umiddelbare nærhed.

Udenrigspolitik og forsvarspolitik er regeringens ansvarsområde og tæller ikke blandt de områder, der kan overgå til særanliggende.

Det har dog været og er fortsat naturligt, at Færøernes Lagting

fremmer beslutningsforslag som henstillinger til regeringen. Det forventes, at regeringen indkorporerer disse forslag i en samlet udenrigspolitik for riget.

Det får så være, at vi fra tid til anden får at vide, at de færøske forslag er uforenelige med rigets sikkerhedsmæssige behov eller overordnede udenrigspolitiske interesser, sådan som det har været tilfældet med de færøske vedtagelser om alliancefrihed.

Der vil sandsynligvis også fremover blive gjort vedtagelser i Det færøske Lagting, og vi må så håbe, at afspænding — og nedrustning — efterhvert vil fuldbyrde tidligere vedtagelser.

Vi følger den aktuelle udvikling nøje og alle afspændingsinitiativer hilses med glæde, vi vil derfor nøje studere hr. Gorbatsjovs udspil i nord.

Vi har en speciel interesse i udviklingen vedrørende atomvåbenfrie zoner.

Helt oplagt bunder denne interesse i den forskellige situation, vi befinder os i, i forhold til de større landområder i Norden som helhed.

For os har det betydning, hvad der beslutes vedrørende land-områderne, men det er langt væsentligere, hvad der sker eller kan ske i eller på havområderne mellem Grønland og Island, Island og Færøerne og Færøerne og Sletlandsøerne.

Vi har ingen interesse i at blive hægtet af i den udvikling, der forhåbentlig kommer vedrørende aftaler om atomvåbenfrie zoner, men må stærkt appellere til regeringen om at sikre, at eventuelle aftaler kommer til at omfatte realistiske garantier vedrørende disse store havområder.

Om disse skal garantere atomvåbenfrihed eller aftaler vedrørende kontrolleret gennemsejling eller fremføring, får vi forhåbentlig lejlighed til at vende tilbage til.

Der findes mennesker på Færøerne, der mener, at efter gennemførelsen af bloktilskudsreformen, en eventuel undergrundsafteale og et større økonomisk ansvar til Færøerne, som efterhvert ændrer byrdefordelingen, er der ikke stort behov for færøsk repræsentation i Folketinget.

Heri er jeg uenig, idet jeg mener, at rigsdelen — alle tre — fortsat vil have mere gavn af et samarbejde med respekt for, at der er tale om tre forskellige folk, der skal og kan samarbejde på lige fod, end at hver trækker på sin hammel.

Det er i dag ikke kronerne og ørerne, der skal betinge et samarbejde, men en filosofi og en idéologisk holdning.

Derfor er det vigtigt at vedligeholde samarbejdet som en levende organisme, der hele tiden udvikler sig.

Det medfører en forpligtelse til hele tiden at finde nye løsninger, bæredygtige til dagens krav.